

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
 Vanha talvitie 2–6 A 11
 00580 Helsinki
 olli.saari@vapaa-ajankalastaja.fi

19.7.2021

European Chemical Agency
 Euroopan kemikaalivirasto

Viite Kuuleminen ehdotuksesta, joka koskee lyijyn ja lyijy-yhdisteiden käytön rajoittamista ulkona tapahtuvaan ammuntaan tarkoitetuissa ammuksissa ja kalastustarvikkeissa

Asia Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön (SVK; The Finnish Federation for Recreational Fishing, FFRF) lausunto ehdotuksesta lyijyn käytön rajoittamiseksi ammuksissa, metsästyksessä ja kalastuksessa.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön lausunto

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on tutustunut Euroopan Kemikaaliviraston ehdottamiin rajoitusehdotuksiin lyijyn käytöstä ammuksissa, metsästyksessä ja kalastuksessa. SVK lausuu ehdotuksesta kalastukseen keskittyen kunnioittavasti seuraavaa.

TAUSTAA

Euroopan Kemikaalivirasto (ECHA) on julkaissut ehdotuksen lyijyn käytön rajoittamisesta ammuksissa ja kalastuksessa. Ehdotettujen rajoitusten tarkoituksena on:

1. suojella lintuja lyijymyrkytykseltä, sekä
2. estää lapsia altistumasta kotona tapahtuvasta lyijyn valamisesta tuleville höyryille.

Vapaa-ajankalastusta koskevat keskeiset rajoitusehdotukset ovat pääpiirteissään seuraavat:

Kielto myydä ja käyttää (koskee myös itse tehtyjä) – sekä siirtymäkausi riippuen painojen ja vieheiden tyypistä ja painosta:

- Painot ja vieheet ≤ 50 g: 3 vuoden siirtymäkausi
- Painot ja vieheet > 50 g: 5 vuoden siirtymäkausi
- Lyijypitoinen painosiima: ei siirtymäkautta
- Drop off -tekniikan kielto (ei siirtymäkautta)
- Vähittäismyyntiin tiedotusvelvollisuus myyntipaikassa. Tiedotuksen aiheina lyijyn esiintyminen

tuotteissa, myrkyllisyys, tuleva kieltö ja vaihtoehtojen saatavuus.

Kalastusverkoille, köysille ja siimoille (joissa lyijy on mukana rakenteessa) ei esitetä rajoituksia, koska:

- Ei riskiä linnuille tai muille eliöryhmille.
- Ei riskiä ihmisten terveydelle

SUOMEN VAPAA-AJANKALASTAJIEN KESKUSJÄRJESTÖN KANTA

Lyijy on suhteellisen pehmeää, helposti muovailtavaa ja painavaa. Lisäksi se on halpaa. Nämä ominaisuudet tekevät siitä erityisen suosittua kalastuksessa. Tunnettuja esimerkkejä lyijyn käytöstä kalastuksessa ovat haulit ongen painottamisessa, jigipäät, tasapainopilkit ja mormuskat sekä erilaiset pohjaonginnassa, spinfluga-kalastuksessa ja jigauksessa käytettävät painot. Lisäksi monet kalastuksen harrastajat valmistavat itse lyijystä erilaisia kalastusvälineitä, kuten pilkkejä ja jigipäitä.

SVK:lle on tärkeää, että kalastus ei vaaranna ympäristöä eikä ihmisten terveyttä. SVK kannattaa ehdotuksen päätavoitteita; lintuja tulee suojella lyijymyrkykseltä ja lapsia tulee estää altistumasta kotona tapahtuvasta lyijyn valamisesta tuleville höyryille. Kalastaessa pääsääntö onkin se, että välinehävikkiä ei merkittävästi tule, vaan käytettävät uistimet ja painot ovat pitkäikäisiä. Toisinaan kalastusvälineitä jää myös kiinni pohjaan. Vedessä lyijypainon pinta pääsääntöisesti hapettuu nopeasti, mikä vähentää merkittävästi lyijyn liukenemista veteen. Lisäksi kaiken vesistöihin jääneen lyijyä sisältävän kalastusvälineistön ei voida katsoa aiheuttavan akuuttia vaaraa vesilinnuille, sillä osa lyijyä sisältävistä välineistä häviää esimerkiksi syvänteisiin, jotka eivät lintujen ravinnonhakualueisiin kuulu.

Tietyillä suosituilla kalastuspaikoilla, esimerkiksi kivikkoisilla virta-alueilla, voi pohjaan kertyä enemmänkin välineistöä. Tutkimustiedon ([Jacks ym. 2001](#)) mukaan voimakkaasti virtaavissa vesissä lyijy ei hapetu pehmeäpohjaisten vesistöjen tapaan, vaan lyijyn liukeneminen veteen jatkuu pitkään. **SVK katsoo, että lyijyhävikin vähentämiseksi kalastuksessa tulisi ensisijaisesti puuttua sellaisten suosittujen vuolaiden virtavesikohteiden kalastuskäytänteisiin ja erityisesti niissä käytettävään välineistöön, joissa välinemenetyksiä tiedetään yleisesti tapahtuvan.** Yksi osa ratkaisua on pohjien säännöllinen siivoaminen sinne jääneistä painoista ja uistimista.

ECHA:n ehdotuksen mukaan ehdotetuilla toimenpiteillä ei ole tarkoitus kieltää kalastusta. Toisessa yhteydessä siirtymistä pois lyijyä sisältävien painojen ja vieheiden käytöstä perustellaan sillä, että korvaavia materiaaleja on tarjolla. Vedoten em. ECHA:n tarkoitukseen ja perusteluihin, vastustaa SVK tiettyjä rajoitusehdotuksia, joita se pitää turhina, syrjivinä, mahdottomana noudattaa tai niiden toteutumisen aiheuttavan tilanteen, jossa korvaavaa vaihtoehtoa ei ole.

Näitä rajoitusehdotuksia ovat:

Talous- ja käyttövaikutukset

Vuotta 2017 koskevan Erätalouden kehittäminen Suomessa -tutkimuksen ([Ruralia-instituutti 2018](#)) mukaan kyseisenä vuonna kalastonhoitomaksun maksaneet noin 190 000 suomalaista vapaa-ajankalastajaa ostivat kotimaasta kalastusvälineitä (vieheet, perhot, perhonsidonta, vavat, verkot, haavit yms.) 34,5 miljoonalla eurolla. On huomattava, että [Luonnonvarakeskuksen](#) mukaan Suomessa on lähes 1,6 miljoonaa vapaa-ajankalastajaa, joten Suomen kalastusvälineenäkaupan vuosittainen kokonaissumma lienee 100–300 miljoonaa euroa. SVK korostaa, että esitetty kaikkien jo hankittujen lyijyä sisältävien painojen ja vieheiden käytön kieltäminen olisi valtava taloudellinen takaisku vapaa-ajankalastajille, jolla voi harrastuneisuudestaan riippuen olla kyseisiä välineitä

hallussaan tuhansien – kymmenien tuhansien eurojen edestä.

Esitettyjen käyttöä koskevien rajoitusten noudattaminen ei ehdotetussa laajuudessa ole käytännössä mahdollista, sillä vapaa-ajankalastajien ei voi edellyttää tietävänsä, millaisia lyijypitoisuuksia jo ostetuissa painoissa ja vieheissä on. Vastaavaa tietoa ei voi edellyttää löytyvän myöskään säädöksen noudattamista valvovilta henkilöiltä. Näin ollen **ehdotettua lyijyä sisältävien painojen ja vieheiden käyttökieltoa tulee muuttaa siten, että se koskee vain niiden valmistusta ja kauppaa**. Näin ollen jo aiemmin ostettujen painojen ja vieheiden käyttö oli jatkossakin sallittua, mutta markkinoille saatettavien uusien lyijyttömien vaihtoehtojen myötä lyijyn päätyminen vesistöön vähenisi ajan myötä. Tässäkin tapauksessa lopullinen haitan kärsijä on vapaa-ajankalastaja, joka joutuu jatkossa maksamaan korkeampaa hintaa harrastusvälineistään, sillä lyijyn korvaavat materiaalit ovat alan kaupan mukaan lyijyä selvästi kalliimpia.

Yli 50 g painavat painot ja vieheet

Edellä esitetyn käytön sallimisen lisäperusteluna SVK katsoo olevan hyvin harvinaista ja epätodennäköistä, useimmissa tapauksissa jopa mahdotonta, että linnut söisivät yli 50 g painavia lyijypainoja. Toteutuessaan kieltä koskisi myös vetouistelussa käytettäviä takilakuulia, joiden syöminen on vesilinnuilla teknisesti ottaen mahdotonta. **SVK katsoo, ettei ole perusteltua yksiselitteisesti kieltää kaikkien yli 50 g painavien painojen ja vieheiden valmistusta.**

Alle 50 g painavat painot ja vieheet

Edellä esitetyn käytön sallimisen lisäksi **SVK esittää, että poikkeuksena alle 50 grammaisista painoista jäisi sallituksi enintään 0,5 grammaisten painojen valmistaminen. Pienimmät lyijyhauarit ovat onginnassa ja erityisesti kilpaonginnassa korvaamattoman tärkeitä, eikä niille löydy muuta käyttökelpoista materiaalivaihtoehtoa.**

Kaupallisesti on yleisesti saavilla 1 g ja sitä suurempia kilpakalastukseen soveltuvia painoja, jotka on valmistettu muusta materiaalista kuin lyijystä. Nämä materiaalit eivät ole pehmeitä, jolloin ne laitetaan siimaan painojen keskellä olevien reikien kautta. Nämä suuremmat painot pitää lukita siimaan ja lukituksessa tarvitaan lyijypainoja. Lyijypainot ovat välttämättömiä, sillä lukituspainojen pitää olla painavaa mutta samalla myös pehmeää materiaalia, jottei siima vaurioidu ja katkea esim. kalaa ylös nostettaessa. Jotta isommat painot pystytään lukitsemaan siten, etteivät ne lähde liikkumaan kalastuksen aina, pitää lukituksessa pystyä käyttämään 0,5 g ja tätä pienempiä lyijypainoja. Pelkästään ihan pienillä painoilla ei isompia painoja pysty lukitsemaan. Lukituspainojen lisäksi ongintalaitteisiin tarvitaan olosuhteista riippuen tyypillisesti 1–4 kpl 0,02–0,2 g painoisia lyijypainoja, jotka toimivat sekä täpärinilmaisimena että oikeaoppisen mahdollisen luonnonmukaisen syötin tarjoilun mahdollistajana. Nämä alapainotukset ovat käytännössä tärkein osa onginnassa käytettävää onkilaitetta ja näissä lyijyhauarien käyttö on välttämätöntä, jotta onkilaite käyttäytyy halutulla tavalla ja onkilaite ei sekaannu kalastettaessa. Erityisen tärkeää tämä on virtaavissa olosuhteissa.

Onginnassa käytettävät painojen kokonaismäärät ovat tyypillisesti 0,5–6 g. Tätä suurempia painoja tarvitaan harvoin joissakin erikoistilanteissa. Onginnassa painoja jää pohjaan hyvin harvoin, sillä onginta tapahtuu ylös-alas suuntaisesti ja koukku kiinnitetään onkeen tapsisiiman välityksellä, joka on painot sisältävää pääsiimaa ohuempaa. Jos koukku tarttuu kiinni pohjaan tai kasvillisuuteen, katkeaa ohuempi tapsisiima ja vesistöön jää ainoastaan koukku, ei painoja.

Onginta, erityisesti kilpaonginta, tapahtuu paikoissa, joissa veden syvyys on lähes poikkeuksetta yli 2 m, jolloin puolisuikeltajat mukaan lukien joutsenet eivät ylety syömään pohjaan vahingossa jääneitä hyvin satunnaisia lyijyhaualeja. Ongintakilpailut pidetään yleisesti kanavissa, pengerrytyissä järvissä, esim. tekojärvissä sekä suurehkoissa joissa. Nämä eivät yleisesti ole pohjasta syövien lintujen ruokailupaikkoja. Näissä paikoissa myös vesi vaihtuu varsin hyvin, jolloin veteen liukenevat hyvin pienet lyijymäärät eivät rikastu kyseiseen kalastuspaikkaan.

Välineet, joissa lyijy on tuotteen sisällä

Koska kalastusverkoille, köysille ja siimoille (joissa lyijy on mukana rakenteessa) ei esitetä rajoituksia, on SVK:n mielestä tarpeen tuoda selkeästi esiin, että **rajoituksia ei esitetä myöskään sellaisille em. painoille ja erityisesti vieheille, joissa lyijy on rakenteen sisällä**. Sellaisista on lyijyn päätyminen vesilintujen nielemäksi epätodennäköistä tai mahdotonta.

Lopuksi SVK myös ilmaisee epäilyksensä siitä, että onko suomalaisen kalastuskulttuuriin tiivisti kuuluvan yksityishenkilöiden vieherakennusperinteen tukehduuttaminen perusteltavissa ECHA:n tunnistamalla riskillä lasten altistumisesta lyijyhöyryille. Vaikka perinteestä voidaan sanoa olevan kyse, on kotivalujen tekijöitä hyvin pieni osuus koko vapaa-ajankalastajamäärästä. SVK katsoo, että tarkempi ohjeistus lyijyn kotivalua sisältävässä vieherakentamisessa käytettävistä tiloista ja välineistä on riittävä ja kohtuullinen toimenpide.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Olli Saari
toiminnanjohtaja